

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructorii Conscientiæ R. P. F. Lvdovici Lopez Ordinis Prædicatorvm ...

In qua reliquæ materiæ quæ ad Instructionem Conscientiæ pertinent ex
Orthodoxis Ecclesiæ iudiciis & scholasticorum Theologorum, tum
Iurisconsultorum resolutionibus scitu perutiles latè & copiosè disputantur

López, Luys

Lvgdvni, 1588

De ardua quæstione lanarum anticipata solutione pro viliori pretio
emptarum, & de contractu insigni Mexici ventilato. Cap. LXV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41259

¶ Statuitur conclusio responsiva ad questionem si loquamur de mercimonio cocci, id est *de la grana*, ubi in magna copia coniunctim venditur ab Hispanis incolis nouæ Hispaniæ, quia sic in magna copia coaceruatur, & ad transmittendum eum in ciassi in Hispaniam sic in magna copia coniunctim necesse est vendi: si cesset monopolum, quando sic in magna copia coccus cõiunctim venditur, & dum nihil exigitur à venditoribus ratione lucri cessantis: tunc pretium iustum huius mercimonij erit: quod communiter tempore, quo traditur cocci merx currit ad creditum inter mercatores timorata consentientia: nisi sint emptores plures qui numerata pecunia velint emere de presenti, quia si tunc ipsi venditores, gratia augendi pretium malunt vendere ad creditum propter necessitatem eorum qui emunt pro onerandis nauibus remeantibus in Hispaniam, non eis licebit propter hoc, alio quam de presenti oblato vendere pretio. Hæc conclusio habet fautores Theologos nouæ Hispaniæ. Et licet conclusio hæc hic asserta non transeat sine periculo aliquo: tamen non ausim illam damnare si aliæ fraudes non immisceantur, quia videtur habere fulcimentum in documento Victoriæ illo supradicto, scilicet quod in copia merces, quæ communiter sic venditur non inueniunt emptores ad numeratum per pretium commune currens ad creditum, iuste ad creditum vendi possunt, quia tunc per præsens de pretio cum non inueniatur iudicari non potest.

¶ De ardua questione lanarum anticipata solutione pro viliori pretio emptarum, & de contractu insigni Mexici ventilato.

C A P. LXV.

¶ Vm de questionibus non de lana caprina, sed valde necessariis pertinentibusque ad materiam de vsuris hæctenus egerimus, en iam incidit illa quæstio celebris, ac valde controuersa inter iuniores de lanarum emptione anticipata solutione viliori pretio facta, quæ sub se & alias quæstiunculas continet ventilandas.

¶ Igitur potissima & prima quæstio est, an licitum sit emere lanarum copiam anticipata solutione minori pretio pura decem pro vnoquoque pōdere, cū tempore traditionis quodlibet pōdus lane duodecim speretur. valitur. Q. 1.

II. Pars. F. L. Lopez instr. Consc. C ¶ Circa

¶ Circa hanc questionem prima quæ versatur in scho-
lis opinio est quod talis contractus est licitus: & mercato-
res Burgenſes ita aiunt à Victoria, & doctoribus accep-
ſiſſe Pariſienſibus, & huius ſui aſſerti rationem attrit
Victoria, quia plus hic non accipit emptor lanarum, quia
anticipata ſolutione emit, ſed quia modus illè vendendi
in magna copia. & rogando & offerendo hanc mercem
vltro, rei pretium minuire videtur.

¶ Secunda opinio eſt Sori, quòd non licet ſic minoris
emere: niſi vbi tribus mèſibus ante traditionem lanarum
paſtores rogant vt emanent, & ita volunt quia ſolutio her-
barum, & paſtuorum pendenda inſtat. Probat quia ille
modus vendendi eſt neceſſarius, neceſſarioque vilis
reddit pretium, & ita volunt, & rogant paſtores quia ali-
ter gregem ſuſtentare non poſſunt.

¶ Alia tertia opinio eſt Nauarri, & vtrinſque Metinæ
aſſerentium quòd nullo modo ſic emere licet. Nam Metinæ

a *Metin.* na^a ait latere hic vſurā palliarā, quia perinde eſt, ac ſi
Salm. In quis meſe Ianuarij mutaret decem argenteos, vt me-
ſtruct. con- ſe Maij pro eis reciperet quatuordecim, quæ ratio adeo
ſes § 23. de eſt euidentis ait vt neceſſario condemnem huiusmodi cõ-
vſuræ. fo. tractum, licet viri alioquin docti illum defendant, præter-
134. pag. quam (inquit) quòd ſi in emptione anticipata lanarum hic
2. iuſtificatur contractus nullatenus apparet quomodo non
ſit iuſtificandus in aliis mercimonij groſſis, cuiusmodi

b *Metin.* ſu. Metinæ quoque Complutenſis^b iudicat nullatenus li-
Coplut. de cere hoc, quia ipſi qui lanas emunt anticipata ſolutione
reb. reſtit. ſtatim ante traditionem vendunt pro vndecim argenteis,
circa cau- & quia tempore traditionis hoc mercimonium lanarum
ſam ſextā. magis valet, quare reſtituendum eſſe cenſet illud plus pa-
ſtoribus: niſi voluntariè donent.

¶ Igitur ex his tribus opinionibus opinio Victoria,
quia deſenſibilis eſt, poſt factum poteſt teneri. Sententia
vero Sori eſt mediã, & idèd melius poteſt ſuſtineri: ſed
opinio vtrinſque Metinæ eſt tutior, ac proinde iuxta illā
conſulere debet Theologus ante factum, ita fertur do-
cuiffe frater Ioannes de la Peña. Sed tamen quia lector
poſt recitatas aliorum ſententias merito noſtram hic ex-
poſtulabit opinionem, idèd hanc ſtatuo conſuſionem.

¶ Igitur

¶ Igitur sit conclusio talis licet non sit vsquequaque certum, tamē probabiliter dicitur quod licitum est emere lanas in magna copia anticipata solutione, aliquantulo minori pretio, quā valent tempore traditionis, verbi gratia secundum Cordubam: si tempore traditionis & receptionis earum valiturae sunt duodecim si anticipata solutione per sex menses emantur ante vel tempore, quo solet in Hispania anticipari solutio, hoc est tempore sancti Michaelis, vel tempore Carnispruij, & pro eis soluantur decem licitum inquam est. Hæc conclusio est Soti. ^c Est etiam fratris Antonij Cordubensis. ^d & fateor antequam ^ust. & invidissem eius apparentes rationes reformidabam hanc ^{re. lib. 4. q.} conclusionem probabilem esse concedere, sed iam tripli- ^{4. art. 1.} ci hæc ratione apparet esse probabilis. ^{d Cordub.}

¶ Primò quia si ista merces lanarum non sic ab omnibus improbitibus cōmuniter anticipata pecunia in magna copia emerentur ante earū traditionē, profectò cum accederet tempus traditionis tunc non plus valerent, quā pretium anticipate solutum, id est, non plusquam decem. Et ratio est plana quia si lanæ non essent pecunia anticipata emptæ in magna copia, tunc tēpore traditionis magna suppeteret pastoribus copia lanarum vendenda: sed magna copia, & exuberantia mercium præsens facit deesse in pretio: ergo iustè tunc tēpore traditionis minus valerēt, quia ratione copiarū, in valore descenderent.

¶ Quòd si quis hanc rationem velit redarguere sic dicendo in contra, scilicet quod copia lanæ, quæ tempore traditionis non erat antea vendita, magis tempore traditionis inuenitur valere: ergo idem, scilicet est censendum de omni copia lanæ quòd si ante non esset vendita, pretio maiori tunc valeret, quia responderi potest quod si lana restans, & non anticipatè vedita magis valer: est quia iam maior copia est anticipatè vendita, quia si restaret vendenda omnis lana, præ tanta copia vilesceret.

¶ Secundò probatur speciali ratione conuenienti huic lanarum commercio, quia sicut fructus terræ antequam perueniant ad maturitatem, quia subsistant periculis & sumptibus, si vendantur minus valent, quia sunt etiam in potentia: ita etiam copia lanæ anticipata solutione emptæ, quia subiacet laboribus, periculis, & expensis

ad eam recuperandum, repurgandum; lauandum, beneficiandum in saccis reponendum ut lanæ possint transuehi in nauibus in Italiã, quæ omnia requiruntur ut parueniãt ut ex eis lanis ab earum emptoribus possit aliqui lucri reportari, potest minori emi anticipata solutione, quia hic eadem ratio videtur militare, quæ in tritico vel fructibus terræ immaturis & acerbis emptis, quia istæ lanæ ante traditionem sunt veluti granum in spica quod ut colligatur laboribus, & expensis eget.

¶ Tertio patet, quia si tempore traditionis isti mercatores emerent lanas transuehdas in nauibus in Italiã, tunc illa copia lanarum sibi minus valeret, quia tunc non esset recuperata: neque tunc opportunè posset præparari, lauari, repurgari, & quia si non in istis beneficiis, sed in ea emenda copia deberent tunc emptores præoccupari: minus hæc copia lanarum illis valeret, neque eam velent emere nisi vilissimo pretio, quia non possent eam beneficiatam in opportuno tempore mittere in nauibus ad lucrandum.

¶ Vltimò probatur, quia merces vltro neque vilescunt, & pastores vltro offerunt has lanarum merces tali pretio anticipato venales.

¶ Quare ex his rationibus, peculiaribus elicitur solutio ad argumenta Metinæ Salmanticensis quia ad primū negatur quod perinde sit ille contractus ac si quis mutaret decem pro duodecim, quia hic non ratione mutatur, aut anticipatæ solutionis: sed quia minus valeret tempore traditionis si sic anticipatè non emerentur, & quia indigent expensis, & beneficiari opus habent, ideo minoris anticipatè emuntur: vnde ad eius secundam objectionem negatur quod ista ratio currat in cæteris grossioribus mercibus ut possint minoris anticipatè emi, quia non subsistant his expensis & periculis ac præparatoris beneficiis.

Q. 2. ¶ At iam ad secundam quæstiunculam præcedenti affinem satisfaciamus vbi queritur utrū huiusmodi mercatores lanarum transuehentes eas in Italiã vel Flãdriã possint ibi Flãdriæ aut Italiæ pluris eas vendere ad creditum, quam de præsentis, & videtur certe id nullatenus licere, quia doctores omnes reclamant, quod liceat pluris vendere

vendere merces ad creditum, quam de presenti, quando inuenitur pretium communiter de presenti, neque hic vigent rationes, aut causae allatae in superiori conclusione, ut possit iste contractus iustificari. Respondet tamen Corduba ad hanc questionem quod licet iste contractus propositus in questione non possit aperte iustificari, non tamen etiam diffinitiuè tanquam illicitus potest condemnari: quia inquit licet non assertiuè, posset aliquo modo iustificari, nam allegat Sotum • videre hunc contractum iustificare.

¶ Sed certè opinio hæc & sententia vix aut nullatenus potest sustineri, nisi cum limitatione Victoriae, scilicet quando copia lanarum in Italiam vel Flandriam allata in nauibus ex Hispania tanta esset quod communiter lanæ non inuenirent pretium ibi de presenti, nisi forte in raro casu cum quis necessitate debitorum oppressus cum talibus mercibus rogaret pro vili sibi pretio dato, quia ista vna Hirundo non facit ver, quia tunc pretio ad creditum iuste extimato vendi possunt, licet non inueniatur de presenti, quia defunt emptores qui numerata pecunia velint emere, nam cum ista limitatione Victoriae forte tolerari potest, nec ego illam post factum auderem damnare.

¶ At iam quoque ad postremam quaestiuicula respondendum nobis est, vtrum liceat emere lanas pecunia anticipata per biennium, vel triennium ante earum traditionem, & eodem loco ante eorum traditionem reuendere eas aliis intra provinciam auctiori pretio quam emptores emerint anticipata pecunia. Quia res est peruia, respondetur quod iniustitia restitutioni obnoxia est, supposito, quod iusto pretio lanæ anticipata pecunia sunt primo emptoribus earum emptores, eas aliis ante earum traditionem, maiori quam emerint pretio reuendat eodem loco. Ita Corduba de casibus conscientiae patet, quia tales reuenditores, si ultra pretium iustum rigorosum, quo tales lanæ solent vendi eas vendiderint planum est ratione anticipatae solutionis eas minoris emisse, vel secundo emptori plus exigendo iniuriam irrogare. Ex praedictis vltimo concluditur, neque etiam pastoribus esse licitum lanas suas ad creditum maiori pretio vendere quam vacant tempore traditionis earum, quia hoc esset ratione

c Sotus
lib. 5. de iur.
fir. & iur.
7. 4. art. 1.
& 7. 84.

Q. 3.

Q. 4. ¶ At neque hic sub silentio prætereunda est quæstio-
la de negociatione celebri multumque vsu recepta in no-
ua Hispania, vtrū liceat bracteas argenti ex massa argen-
ti congeltas minori pretio emere, quam gradus argenti,
id est *quilas* argenti iuxta taxationem legis valēt. Huius
quæstionis meminit Mercatus in suo libro de contracti-
bus pro cuius intelligentia animaduersione opus est me-
tallum argenti habere suos gradus *quilates* vulgariter nū-
cupatos, atque quilibet gradus taxatus est lege Hispaniæ
ad valorem .10. dipondiorum. ¶ His suppositis pro parte
negatiua arguitur, nam videtur quod talis contractus nō
liceat, quia iuxta regulam generalem doctorū, vbi inue-
nitur taxatio regis publica, quæ pretium legale præstat
non licet eam excedere in vendendo, neque ab ea deficere
in emendo. Sed iam in his metallis auri, & argenti præ-
taxatum est lege pretium iuxta gradus auri, vel argenti,
non ergo licet bracteam argenteā minoris emere quam
eius gradus, id est *quilates* valent.

¶ In contrarium est, quia iam talis contractus vsu in-
ualuit in noua Hispania. Igitur, vt pateat quid sit tenēdū
statuitur responsiua conclusio. Si aliquis in regionibus
Indiarum, casu fortuito aut propter adhibitam à se dili-
gentiam bracteam argenti aliquantulum minoris emat,
quā valeat secundū suos gradus, licet specie præ se ferat
mali non est in culpa mortali sic minoris emendo. Hæc
conclusio est Mercati in libro de contractibus fol. 59. vbi
de peculiaribus quibusdam Indiarum contractibus agit,
& probat, quia inter peritos, & expertos regionum nouæ
Hispaniæ, *honduras* & *campeche* in mineralibus, ita eorū
est vsu receptū. Cuius ratio potissima est, quia in omnib⁹
his regionibus bractea, vel massa aurea, vel argentea re-
putatur tāquam quædam species mercū, cuius valor so-
let crescere, & decrescere, propter easdē rationes, & cau-
sas propter quas cæterę merces siue olei, siue vini, vel pã-
norum solēt crescere, vel decrescere in valore. Verum est
tamē auctore Mercato, quod istud incrementū aut decre-
mentū pretij q̄ solēt contingere in massa rudi argentea,
vel aurea parū excedit valorē gradus, vel ab eo decrescit,
ergo licite emi potest minoris talis bractea, quam valeat
iuxta

juxta suos gradus extimata.

Et confirmatur, quia nunquam cōsules regij, vel iudices, & gubernatores huiusmodi contractū interdixere, nec sic contrahentes pœna aliquā affecere. Quare argumentū est huiusmodi cōtractum non contravenire legi regiz. Neq; obstat sic replicare quod aliquādo bractea, vel massa argentea, quia est ex puriori argento cōflata, vel quia eū sit argētea aliquid participat mixtionis auri, ideo plus valet etiā iuxta valorē graduum, ergo nō licitē minoris emitur. Quia responderetur quod etiā cum purius est argentū: aut alicuius mixturæ auri est particeps pluris solet tam à venditoribus quam emptoribus extimari, quā si tanta non præstaret puritate: Sed tamen generale est in his contractibus quod quatenus vt merx venditur, nō tanti extimatur, quin possit aliquantulo minori pretio emi quam gradus illius bractæ argenteæ valent.

Porro de contractu nunc in noua Hispania Mexici, cuius vsus inoleuit, hic habere sermonē: quoniam in cōcertationibus literariis propositus est, & vtilatus) cogimur & nostram dicere sententiā, quoniam illic vtrinque controuertebatur. At casus hic perplexus est nempe vbi quaeritur vtrū liceat mutuare massam vel bracteam argēteā hac conuentione vt peracto tempore mihi illam mutuanti tibi tantum reddas in pecunia, quantum argenti illius massæ lex valet. Pro eius quaestione intelligētia prænosse opus est, quod in ordine ad venditiones, & emptiones lege cautum est vt massa argētea pretium legale sit, & iuxta gradus, quibus constat, in ordine ad prædictos contractus pretium legale obtineat.

Igitur his suppositis causa dissolutæ quaestione, & indagandi veritatem arguitur primò pro parte negativa, quia vt supradicta quaestione diximus bractea, vel massa argenti, ideo in noua Hispania iuste minoris emitur quā secundum gradus legis valeat, quia emitur vt merx, & vt merx vendita, & empta solet in pretio à legali pretio decrescere, sed quādo mutuatur nō desinit esse merx & potest mutuari vt merx, ergo si vt merx potest in pretio decrescere ergo non potest pro pretio legali mutuari, scilicet vt tantum in pecunia reddatur pro illa massa quantum lex graduum, id est *los quilates* valent. Patet,

quia iam ratione mutui mutuans reportaret lucrū centū.
¶ Item secundo arguitur mutuans triticum ratione mutui non potest obligare mutuatarium ut illud postea soluat in pecunia, vel in alia specie, quia ideo damnatur mutuans regi; quia tradendo merces obligant regē ad recipiendum illud mutuum in mercibus, obligando ad illud postea soluendum in pecunia, ergo nec etiam licet mutuare massam argenteam, quę computatur ut mercē, ut reddatur iuxta eius pretiū legale, quod valet & in pecunia; quia pecunia est alterius rationis quam merces, & quā massa quę emitur & venditur, ut merces solent vendi.

¶ Sed in contrarium est, quod secundum Sotum in de iustitia, & iure in materia de cambiis licet cambire ducatum Hispanum pro Vngaro ducato, quia licet ducatus Vngarus ex natura, seu lege auri sit preciosior, tam eodem argento apud nos extimatur, ideo nihil cōtinet iniustitia, sed in ordine ad emptiones, & vditiones in noua Hispania tātum extimatur illa massa argentea, quantum pecunia æquiualens pretio suorum graduum, ergo potest pro tali pecunia mutuari, vel commutari, licet minus in ratione mercis valeat.

¶ Igitur ut fiat satis quæstioni alias implexæ præiactur prima conclusio non licet mutuare pecuniā argenteā

ut aurea postea pro eā soluatur. Hęc conclusio est Nauarri^e est Hostiensis: & patet quia ratione mutui, non licet aliquid lucri velle reportare, aut aliquam obligationē ciuilem, vel onerosam alteri iniungere. Ergo neque licet mutuare pecuniā argenteam, ut aurea reddatur.

¶ Secunda conclusio, si Petrus mutuauit Paulo centū aureos restituendos in auro tantum, Paulus non potest restituere illos in alia materia, neque in alia forma inuito ipso Petro. Hęc conclusio est Syluestri. Sed ad quę pertinet tunc periculum? Respondet Syluester ibi quod pertinet ad debitorem. Vnde ait quod tenetur restituere in florenis, vel aureis eiusdem formę, quando sic fuit cautum, secundum extimationem currentem tempore solutionis faciendę. Et patet, quia contractus ex pacto iuito, quale est istud sortitur obligationem & effectum.

¶ Tertia conclusio si quis mutuauit centum libras in florenis satis est restitui sibi centū libras etiā in alia moneta. Hęc

f Nauar.
Sum. Lat.
ca. 17. nu.
226.
g Hostien-
sis de vsu-
ra. §. an a-
liquo. sub
finem.
h Syluest.
verbo, So-
lutio. q. 2.

Hæc est Bart. i est Syluestri, est communis doctorum. Ex probatur, quia videtur id hoc casu mutuans dicens i l. Paulus. mutuo ceterum libras in florenis extumando illos, illos vè- ff. de solu- distitit: sicut diximus in dote cum tradita est extimata, k tionibus. & idem dicitur in deposito cum sub ista forma deponū- k l. cum do- tur, ergo possunt restitui in alia moneta. te. C. de iu- re dot.

Quarta conclusio, quando simpliciter sine addito, vel alio pacto, aliquis dixerit: mutuo tibi centum florenos, tunc si mutuans passurus est aliquod dānum, recipiendo in alia forma puta Florentinos florenos pro Senensibus recipere eos non tenetur. Hæc conclusio patet ex Syluestro in cuius gratiam citat Bartol. in l. Paulus.

Sed quid si in isto casu mutuans recipiendo in alia forma, quando simpliciter sic mutuauit nullum pateretur damnum, an teneatur mutuans, in alia forma monete solutionem istius mutui acceptare. Syluester ait, quod non tenetur in alia materia solutionem acceptare, quia mutuum debet restitui in eodem genere, & in eadē bonitate, & aliud pro alio inuito creditore solui non debet. Sed concludit Syluester, quod in hoc casu dum solutio fiat in eadem materia auri, tenetur recipere licet fiat in alia forma. Sed Armilla m. de mente Panormitani n. cū Syluestro & Bartolo in d. lege Paulus: tenet quod in casu quo simpliciter mutuauit quis aurum, vel argentum tenetur acceptare solutionem: sic aurum pro auro, argentum pro argento mutuato in eadem materia licet in distincta forma soluat si inde non reportat damnum nisi aliter consuetudo loci haberet.

Quinta conclusio bene potest quis pecuniam argenteam aurea: & auream argentea emere, & vendere, & etiam aliquod lucrum moderatum accipere. Hæc est Nauarri loco citato, est Caietani. Patet, quia hic si quid lucratur, non lucratur ex mutuo sed ex permutatione, & emptione. Sicut etiam potest ex comodatione pecuniæ siue ut pignori detur, aut ad ostentationem diuitiarum, quo aptius uxorem quis ducat, aut ob alium similem finem aliquid accipere, quia ad huiusmodi fines etiam pecunia numerata commodari potest.

Igitur iam tandem responsuri ad questionem præmittimus distinctionem, iuxtaque illam subiiciemus conclusiones

Q. 5.

l. cum quid. ff. de cert. per. m. Armil verbo, Pecunia. §. 4. n. Panor. cap. Quanto. de iure iur.

O Caiet. Sum. ver. usura. not. 2. casu. 3.

p. l. 3. §. ff. l. si q. ff. commua.

C 5 conclusiones

¶ Distinctio fit aut talis contractus, quando datur bra-
ctea argentea, ut solvatur in pecunia iuxta valorem equi-
lem eius graduum: fit per modum mutui, & intentione
mutuandi pretium graduum bracteæ pro pretio in pecu-
nia: aut fit intentione cambiandi, vel permutandi vel ven-
dendi bracteam argenteam pro pecunia.

¶ His prædictis sit sexta conclusio, si qui dat massam,
vel bracteam argenteam hac cōventionē ut reddatur in
pecunia tantum quantum argenti illius massæ lex valet, sicut
ut merx regulariter minoris soleat vendi. Si ratione mu-
tui talis fiat contractus, scilicet quia mutuatur & vult im-
mutare bracteam argenti ut ad legem gradus argenti mutuatur
in massa, in pecunia æquivalens sibi reddatur, usura pal-
liata non vacat. Patet hæc conclusio ex prima cōclusionē,
quæ fuit Navarri, quia ratione mutui non licet aliquis
lucrum vel reportare aut civile, aut onerosam obligatio-
nem mutuario iniicere. Hic autem ratione pretij quod
in bractea argenti mutuatur quæ ut merx vilis solet vendi,
lucrum intendit reportare, eaque ratione mutui grauat
alium obligatione, ut sibi soluat in pecunia pretij quod
mutuavit in argentea massa.

¶ Quare casus ut proponitur in quæstione ubi de via
mutui loquitur, utrum sic sit licitum hoc sine mutuo diti-
mus negativè, quod non solum non est tutus, sed neque to-
lerabilis, quia & hic hæc quoque currit ratio, scilicet quo-
niam corona aurea, quia massa etiã aurea est, ut aurea est
licet soleat maioris vendi, non tamen maioris mutuatur,
quam ut numisma valet, ergo etiam ista massa argentea
licet pretium est legale rerum quæ ipsa emuntur, ipsa quæ
ut mercimonium est minus solet valere, in ordine ad mu-
tuum, non tantum valebit, quare pro pecunia æquivalen-
ti eius legi & gradui non poterit ratione mutui dari.

Qd. 6. ¶ Sed quid utrum ratione cambij & permutationis pos-
sit talis contractus licere. Pro resolutione dubij supponi-
mus cambium ea esse licita in quibus nulla habetur ratio
dilationis temporis neque fingitur lucrum cessans nec ca-
bium siccum, scilicet, ut ibi solvatur, ubi accipitur, & ubi
abest omnis fraus, aut in æqualitas magis unam grauat
partem quam aliam. Licita igitur videtur cambium, quan-
do ita

do ex vno loco ad alium cambitur, in quibus ratione pecuniarum, aut abundantiae pecuniarum magis in vno loco quam in alio à toto genere diuersa inueniuntur pretia, vel quoad ratione translationis pecuniarum per loca praesertim periculosa aliquid iuste accipitur. At ratione absentiae pecuniarum non licet pluris cambire nisi istud cambium reduci possit ad dubium transmissionis pecuniarum, vel ad lucrum cessans quod tamen in cambiis secundum Nauar. in foro exteriori non sustinebitur propter proprium motum

*q In vsum
rarioru
cambioru
bus Mos
propr. edi
dit Pius 5.
An. 1571.*

§ Sit septima conclusio probabile est, ac defensabile, quod si nulla habeatur ratio dilationis temporis per viam permutationis, & cambij licitum sit cambire, & permutare massam, seu bracteam argenteam pro pecunia aequivalenti valori graduum argenti in massa conflati ut in tali pecunia aequivalenti solvatur. Haec conclusio, quoniam ad quaestionem est responsiva & in ea tota vis quaestionis pedit pluribus rationibus apparentibus corroboratur. Primo sic et illa maxima Aristotelica, quaecunque sunt aequalia vni tertio, sunt aequalia inter se. Sed massa ista argentea secundum suos gradus aequivaleret, verbi gratia, merci valenti 20. aureis. & 20. aurei aequivalent illi merci, ergo 20. aurei, & ista massa aequivalent inter se, ergo si aequivalent inter se, poterit massa ista cambiri pro ista pecunia 20. aureorum aequivalenti gradibus massae aequivalentibus merci pretij. 20. aureorum.

§ Secundo patet, quia secundum Sotum licet cambire numisma grossum pro minuto, quatenus numisma sunt: nonnullo super accepto pretio, ergo multo magis licebit permutare massam argenteam ut numisma est, & pretium legale est, secundum suos gradus, nullo super accepto pretio, sed solum pro pecunia suo aequivalenti legali valori.

§ Tertio quoque patet, quia licet secundum Sotum cambire pecuniam inferioris gradus auri, & argenti cum alia superioris gradus citra copulationem iniquitas sit, tamen se. undum aliquos Thomistas, hoc non est iniquitas: quia pecunia inferioris gradus tantum valet quantum pecunia superioris, quatenus vtraque numisma est. Sed ista massa argentea

sa argentea quatenus numisma est, id est quatenus legale pretium rerum est secundum suos gradus, & pecunia ei æquivalēs æquivalent in ratione numismatis quatenus sunt pretia rerum venalium, ergo non est iniquitas si citra compensationē permutetur vna pro alia servando æquivalentiam pretij legalis vtriusque.

¶ Quarto patet, quia in cambiis licet ratione perituræ, & abundantię monetæ inter cābiatores solita sint variari pretia cābiorum, quatenus pecunia vt mercimonium accipitur, & sic cambitur, tamen extra hos casus etiā permutare monetā pro monera servata æquivalentia quam habent secundum pretium fixum, vt pretium legale rerum sunt, nulla est per se iniquitas, ergo pari ratione iniquum non erit licet varietur pretium massæ argenteæ quatenus vt mercimonium emitur, & venditur) permutare illam secundum pretium fixum quod habet legale iuxta suos gradus, pro pecunia argentea suis gradibus æquivalenti.

¶ At licet hæ rationes hanc conclusionem probabiliter reddant, insurgunt tamen contra eam valida argumenta, quorum primum ortum habet ex doctrina Metinæ *instr. con- fess. fol. 14. pag. 2.* quod si triticum foro currenti communiter minus valeat quam pragmatice taxæ: non potest pretio credito vendi ad pretium taxæ. Sed minori pretio, quo de presenti venditur in foro, vendendum est tunc ad creditum. Sic hinc arguitur, quia in isto casu Metina ait, quod non licet credito ad pretium taxæ vendere, quando tunc cum foro cōmuni de presenti minoris emitur, quia inquit tunc iustum eius pretium non est pretium taxæ, sed pretium fori communiter currens quod est minus, ergo etiam non licebit permutare massam argenti (quando in foro communi minoris emitur) pro pretio eius legalis quod est maius, quia tunc iustum eius pretium non est pretium legale taxatum iuxta suos gradus, sed pretium iustum talis permutationis, erit pretium eius, vt communiter venditur, & emitur in foro quod est minus.

¶ Profecto est validum satis argumentum, sed in proprio est apprensus solutio, quia respondemus concessio antecedenti cum Metina, negando consequentiā, quia nihil discriminis est inter casum antecedentis, & inter casum

casum illatum in consequenti, quia triticum cum per pragmaticam taxatum est prætaxatum est, ut merces reliquæ in ratione mercium solent taxari hac sola intentione ne ascendat in pretio venditor tritici, aut mercium, plusquam perscribitur taxa. At vero taxa legalis, qua bractea, vel massa argentea prætaxatur iuxta gradus sui argenti, non est taxa, qua taxetur in ratione mercis, sed taxatur ut moneta sive ut numisma ut scilicet pretium legale esse possit rerum, quæ emuntur, taxaturque sic non cum sola intentione, ne talis bractea pro maiori pretio legali accipiatur, quam taxata est iuxta suos gradus, sed cum intentione, qua intendit legislator, id est rex in ista taxatione, ut in tali eius pretio taxato venditor mercium pro mercibus venditis cogatur eam acceptare, maxime si in his argenteis bracteis in contractu accepit sibi solui. Et sic coguntur acceptare per iudices ipsi mercium venditores, sicut verbi gratia. Argenteus nummus etiã prætaxatus est ad tot dipondia non solum ad hoc ut quatenus pretium rerum est nõ distrabatur pro maiori pretio, sed etiam ut venditor mercium pro viliori pretio nequeat illum recipere invito emptore mercium solvente in argenteis: sic etiam, quia taxatur bractea ut moneta, & quia ut sic habet pretium fixum, ideo non desinit esse iustum, licet minoris in foro vendatur ut mercimonium. Secus est de tritico quod taxatur in ratione mercis, atque ideo pretium eius non est tam fixum quin possit murari, si minoris communiter veneat in foro.

¶ Secundum argumentum apparenter aduersans conclusioni est, quia in ista permutatione, ubi permutatur massa argentea pro pecunia æquivalenti eius gradibus, pecunia quæ redditur est pretium ex natura sua, sed ista massa argentea quæ datur pro illa pecunia datur ut mercimonium, quia ut emitur non est taxatum eius pretium, sed tantum eius pretium est taxatum quatenus pretium est rerum quæ per ipsam massam argenteam emuntur. Ergo si traditur ista massa argenti ut merx cum ut sic in ratione mercis minus valeat, non debet commutari pro pretio, quod ut numisma valet, nisi forte in casu quo pretium inuentum de presenti, pro quo venditur, in ratione mercis æquivaleret pretio quod valet ut numisma.

¶ Argu-

¶ Argumentum hoc licet aliquatulum vrgeat, sed insufficienter soluitur, dum dicitur ad id ex mente Soti in materia de cambijs dicens, quod in venditione consideratur pecunia, vt legale pretium, at in cambijs & permutatione, vbi vna res pro alia permutatur vtraque se habet, vt pretiū alterius, sicut quando permutatur pecunia grossa pro minuta, & è contra, vtraque se habet vt pretium alterius, quia nō est maior ratio quod vna sit pretium alterius, quam altera. Quare negatur minor scilicet quod in ista permutatione vbi datur massa argentea pro pecunia argentea tradatur, vt mercimonium, sed traditur vt pretium, quare pro suo pretio legali potest commutari.

¶ At tandem conclusurus iterum admonitum esse volo lectorem, hunc contractū permutationis fore licitum, si nulla habeatur ratio dilationis tēporis in eo, quia alias si haberetur, conuinceretur permutans sic bracteam, ratione mutui virtualis, velle alium grauari aut lucrum reportare, quod ratione mutui non licet, quia esset vsura secundum Sotum.

¶ *Virum in aliquo casu vendens ad creditum possit plus exigere, quam sit pretium de presenti commune, etiam si non seruaturus erat merces. Et an liceat triticum tempore traditionis appretiatum pretio tunc corrente mutuare eodem pretio soluendum postea.*

CAP. LXVI.

Q^o. 1. **Q**uoniam de vsura, quæ committitur circa metrum cepimus edisserere. Et quia in venditione ad creditum contingit mutuum implicitum, ideo in presenti queritur vtrum in aliquo casu vendens ad creditū plus possit exigere quam sit pretium communiter currentes de presenti. Et viderur quod possit, primo quando merces venditor erat seruaturus ad tempus quo earum augendus erat valor, quia tunc vt habetur cap. *nauiganti* & cap. *in ciuitate* venditori vt referuet indemnem licet plusquam de presenti valent, accipere.

¶ Et secundo arguitur, quod etiam in casu, quo non erat merces seruaturus, id liceat. Quia secundum Caietanum